קיצור שלחן ערוך — דיני תחנון

לְאַחַר הַשְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה, אוֹמְרִים תַּחֲנוּן בִּנְפִילַת אַפַּיִם, וְאֵין לְדַבֵּר שִׂיחַת חֻלִּין, בֵּין שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לְתַחֲנוּן.

בְּשַׁחֲרִית, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ תְּפִלִּין בִּשְׂמֹאלוֹ, נוֹטִין עַל צַד יָמִין, מִשּׁוּם כְּבוֹד הַתְּפִלִּין, וּבְמִנְחָה, נוֹטִין עַל צַד שְׂמֹאל.

נְפִילַת אַפַּיִם יֵשׁ לְהָיוֹת מְיֻשָּׁב, אַךְ בִּשְׁעַת הַדְּחַק יוֹכַל לִהְיוֹת גַּם מְעֻמָּד. לְאַחַר תַּחֲנוּן אוֹמְרִים וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע, וְיֵשׁ לְאָמְרוֹ בִּישִׁיבָה, וְאַחַר כָּךְ עוֹמְדִין וְאוֹמְרִים מַה נַּעֲשֶׂה וְכוּ'.

אֵין נְפִילַת אַפַּיִם כִּי אִם בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם סֵפֶר תּוֹרָה, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם סֵפֶר תּוֹרָה אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ שָׁם שְׁאָר סִפְרֵי קֹדֶשׁ, אֵין נוֹפְלִין עַל פְּנֵיהֶם, אֶלָּא אוֹמְרִים אֶת הַמִּזְמוֹר בְּלִי נְפִילַת אַפַּיִם. וּכְשֶׁמִּתְפַּלְּלִים בְּעֲזָרַת בֵּית הַכְּנֶסֶת, וּפָתַח בֵּית הַכְּנֶסֶת פָּתוּחַ, נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ הָיָה שָׁם סֵפֶר תּוֹרָה.

כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִין בְּבֵית אָבֵל, אוֹ בְּבֵית הַמֵּת אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם אָבֵל, אֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן ז' יְמֵי אֲבֵלוּת אֲפִלּוּ בְּמִנְחָה שֶׁל יוֹם ז'. וְנוֹהֲגִין שֶׁגַּם בְּשׁוּבָם לְבֵיתָם אֵינָם אוֹמְרִים. וְאִם יֵשׁ אָבֵל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אֵין הַצִּבּוּר נִגָּרָרִין אַחֲרָיו, וְאוֹמְרִים תַּחֲנוּן, אֶלָּא שֶׁהָאָבֵל אֵינוֹ אוֹמֵר.

אֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁיֵּשׁ שָׁם מִילָה, אוֹ שֶׁהַבַּעַל בְּרִית אוֹ הַסַּנְדָּק, אוֹ הַמּוֹהֵל מִתְפַּלְּלִים שָׁם, אַף שֶׁהַמִּילָה תִּהְיֶה בְּבַיִת אַחֵר. וְאִם מִתְפַּלְּלִין מִנְחָה, בְּבֵית הַתִּינוֹק קוֹדֶם סְעֻדַּת הַבְּרִית, אוֹ בְּאֶמְצַע הַסְּעֻדָּה, גַּם כֵּן אֵין אוֹמְרִים. אֲבָל אִם מִתְפַּלְּלִים לְאַחַר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, אוֹמְרִים. אַךְ הַבַּעַל בְּרִית וְהַסַּנְדָּק וְהַמּוֹהֵל לֹא יֹאמְרוּ אַף לְאַחַר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, מִשּׁוּם דְּיוֹם טוֹב שֶׁלָּהֶם הוּא.

וְכֵן אֵין אוֹמְרִים, בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁיֵּשׁ שָׁם חָתָן, כָּל שִׁבְעַת יְמֵי מִשְׁתֶּה שֶׁלּוֹ, אִם הֶחָתָן הוּא בָּחוּר אוֹ הַכַּלָּה בְּתוּלָה. אֲבָל אַלְמָן שֶׁנָּשָׂא אַלְמָנָה, אֵין לוֹ רַק שִׁלְשָׁה יָמִים וְאַחַר כָּךְ אוֹמְרִים. וּבְיוֹם הַחֻפָּה בְּשַׁחֲרִית אוֹמְרִים, וּבְמִנְחָה שֶׁהוּא סָמוּךְ לַחֻפָּה אֵין אוֹמְרִים (קל"א).

אֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן לֹא בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְלֹא בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב, וְלֹא בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט וְלֹא בַּחֲנֻכָּה וְלֹא בְּפוּרִים גָּדוֹל ב' יָמִים, וְלֹא בְּפוּרִים קָטָן ב' יָמִים, וְלֹא בל"ג בָּעֹמֶר, וְלֹא בְּכָל חֹדֶשׁ נִיסָן, וְלֹא בְּתִשְׁעָה בְּאָב, וְלֹא בַּיָּמִים שֶׁבֵּין יוֹם כִּפּוּר לְסֻכּוֹת, וְלֹא מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיוָן עַד לְאַחַר אִסְרוּ חַג דְּשָׁבוּעוֹת וְלֹא בְּאִסְרוּ חַג דְּסֻכּוֹת, בְּכָל אֵלּוּ אֵין אוֹמְרִים בְּמִנְחָה שֶׁלִּפְנֵיהֶם, אֲבָל בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבְעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים אוֹמְרִים בַּמִּנְחָה שֶׁלִּפְנֵיהֶם. וּבְעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה אוֹמְרִים גַּם בַּסְּלִיחוֹת רַק לְאַחַר כָּךְ אֵין אוֹמְרִים.

בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִשִּׁי לִפְנֵי שֶׁהֵם יְמֵי רָצוֹן, כִּי בְּאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁל קַבָּלַת לוּחוֹת שְׁנִיּוֹת, עָלָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּיוֹם ה', וְיָרַד בְּיוֹם ב', לָכֵן מַרְבִּים בָּהֶם תַּחֲנוּנִים, וְאוֹמְרִים קוֹדֶם תַּחֲנוּן, וְהוּא רַחוּם, וְאוֹמְרִים אוֹתוֹ

מְעָמָּד, וְצָרִיךְ לְאָמְרוֹ בְּכַוָּנָה, וּבְמִתִינוּת, דֶּרֶךְ תַּחֲנוּנִים. וּבָיָמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן אֵין אוֹמְרִים אוֹתוֹ.

לְאַחַר תַּחֲנוּן אוֹמְרִים חֲצִי קַדִּישׁ. וּבְשֵׁנִי וּבַחֲמִשִּׁי אוֹמְרִים, אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם [מְעָמָּד]. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן כ"ה סָעִיף ב', מָתַי אֵין אוֹמְרִים אוֹתוֹ (שם ובעט"ז מ' קל"ב).